

ISSN 2313-8211

**ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ:
*наукові нотатки***

**ACCOUNTING, ECONOMICS,
MANAGEMENT:
*scientific notes***

**Міжнародний збірник наукових праць
International collection of scientific papers**

Випуск 2 (10)

Issue 2 (10)

**Луцьк 2016
Lutsk 2016**

УДК 657.338.658

JEL M 00

ББК 65.052

О 14

ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2 (10) / відпов. ред. І.Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – С. 1-304.

ISSN 2313-8211

Збірник наукових праць містить результати наукових досліджень з питань обліку, економіки та менеджменту, що спрямовані на перспективи розвитку економічних наук в умовах глобалізації економіки.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 20767-10567 Р від 22.05.2014 р.

Міжнародний збірник наукових праць з 2014 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre. Paris, France).

Міжнародний збірник наукових праць в 2014 році включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Російська наукова електронна бібліотека (eLIBRARY.RU).

Редакційна колегія: **головний редактор** – к.е.н., професор Садовська І.Б. (Україна); **відп. редактор** – к.е.н., доцент Бабіч І.І. (Україна); д.е.н., професор Аверіна О.І. (Росія); д-р, професор Башева С.А. (Болгарія); д.е.н., професор Бессонова О.А. (Росія); д.е.н., доцент Вегера С.Г. (Білорусь); д.е.н., професор Голян В.А. (Україна); к.е.н., доцент Голячук Н.В. (Україна); д-р, професор Дмитров С.С. (Болгарія); к.е.н., доцент Жураковська І.В. (Україна); д-р Гжегож Зайонц (Польща); к.е.н., доцент Зеленко С.В. (Україна); д-р Дорота Казмерчак-Пец (Польща); д.юр.н., професор Конабаєв О.К. (Казахстан); Легенчук С.Ф., д.е.н., професор (Україна); Левицька С.О., д.е.н., професор (Україна); д.е.н., доцент Макарова В.І. (Росія); д.е.н., професор Малік М.Й. (Україна); к.е.н., доцент Мальцевич Н.В. (Білорусь); д.т.н., с.н.с. Мокєєв В.В. (Росія); д.е.н., доцент Морозова Н.І. (Росія); к.е.н., доцент Московчук А.Т. (Україна); к.е.н., доцент Нагірська К.С. (Україна); к.е.н., доцент Нужна О.А. (Україна); к.е.н., доцент Петрова О.О. (Росія); к.е.н., доцент Писаренко Т.М. (Україна); Правдюк Н.Л., д.е.н., професор (Україна); к.е.н., доцент Савош Л.В. (Україна); к.е.н., доцент Семенишена Н.В. (Україна); к.е.н., доцент Сєкачова В.М. (Росія); к.е.н., доцент Сидоренко Р.В. (Україна); к.е.н., доцент Сушко Т.І. (Білорусь); к.е.н., доцент Талах Т.А. (Україна); к.е.н., доцент Ткачук І.М. (Україна); к.е.н., доцент Глущкевич Н.В. (Україна); д-р Хєнрік Федєвіч (Польща); к.е.н., доцент Чудовець В.В. (Україна); к.е.н., доцент Шаріпов Д.Г. (Таджикістан); к.е.н., доцент Шестакова І.М. (Росія); д.е.н., професор Шешукова Т.Г. (Росія).

Головний редактор:
к.е.н., професор І.Б. Садовська

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки, 2016

UDC 657.338.658

JEL M 00

LBC 65.052

A 14

ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes / International Collection of Scientific Papers. Issue 2 (10) / Executive Editor is I.B. Sadovska. – Lutsk: AED of Lutsk NTU, 2016. – P. 1-304.

ISSN 2313-8211

Collection of scientific papers contains research results on accounting, economics and management, focused on the development of economic science in a globalized economy.

Series of the Print Media State Registration Certificate is KB 20767-1056 of 05.22.2014.

International collection of scientific papers was registered in ISSN International Centre, Paris, France in 2014.

In 2014 International collection of scientific papers was included in the international catalogues of scientific publications and bibliographic database: Russian Science Citation Index (PIHL), Russian Scientific Digital Library (eLIBRARY.RU).

Editorial Board: Editor in Chief is PhD., Professor *I.B. Sadovska* (Ukraine); Executive Editor is Ph.D., Associate Professor *I.I. Babich* (Ukraine); Dr., Professor *O.I. Averina* (Russia); Dr., Professor *Basheva S.A.* (Bulgaria); Dr., Professor *O.A. Bessonova* (Russia); PhD, Associate Professor *S.G. Vehera* (Belarus); Doctor of Economics, Professor *V.A. Holian* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Holiachuk* (Ukraine); Dr., Professor *S.S. Dimitrov* (Bulgaria); Ph.D., Associate Professor *I.V. Zhurakovska* (Ukraine); Dr. *Grzegorz Zaionts* (Poland); Ph.D., Associate Professor *S.V. Zelenko* (Ukraine); Dr. *Dorota Kazmerchak-Pec* (Poland); Dr., Professor *O.K. Kopabaiev* (Kazakhstan); Dr., Professor *S.F. Lehenchuk*, (Ukraine); Dr., Professor *S.O. Levytska* (Ukraine); Dr., Associate Professor *V.I. Makarova* (Russia); Dr., Professor *M.Yi. Malik* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Maltsevich* (Belarus); Dr., *V.V. Mokeyev* (Russia); Dr., Associate Professor *N.I. Morozova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *A.T. Moskovchuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *K. Ye. Nahirska* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.A. Nuzhna* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.O. Petrova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *T.M. Pysarenko* (Ukraine); Dr., Associate Professor *N.L. Pravdyuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *L.V. Savosh* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Semenyshena* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *V.M. Sekachova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *R.V. Sydorenko* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *T.I. Sushko* (Belarus); Ph.D., Associate Professor *T.A. Talah* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *I.M. Tkachuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Tluchkevych* (Ukraine); Dr. *Henrik Fedevich* (Poland); Ph.D., Associate Professor *V.V. Chudovets* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *D.G. Sharipov* (Tajikistan); Ph.D., Associate Professor *I.M. Shestakova* (Russia); Dr., Professor *T.G. Sheshukova* (Russia).

Editor in Chief:

PhD., Professor *I.B. Sadovska*

The authors of scientific papers are responsible for the content and accuracy of publications. Authors' opinions may differ from the viewpoints of editorial board of the collection.

© ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes, 2016

Сергиенко Наталья, Зайцева Наталья Государственный финансовый контроль на региональном уровне	206
Сергиенко Наталья Мониторинг качества финансового менеджмента администраторов бюджетных средств как элемент внутреннего финансового контроля	212
Сергиенко Наталья, Кульбацкая Анна Финансовый контроль в бюджетной сфере и повышение его эффективности	221
Сергиенко Наталья, Силаева Екатерина Открытый бюджет как форма общественного контроля бюджетных данных	226
Сергиенко Наталья, Табашникова Виктория Внутренний контроль в системе федерального казначейства	232
Сергиенко Наталья, Шмарева Марина Внедрение системы контроллинга в организациях малого и среднего бизнеса	238
Сидоренко Роман, Дмитрук Юлія Розвиток житлово-комунального господарства в контексті ринкових перетворень	244
Skaryupina Margarita, Polinkevich Anna The role of information and analytical tools to assess the effectiveness of the state development program of the agrifood system	252
Султанова Карина Учетно-аналитическое обеспечение методов оперативного управления денежными потоками	258
Ткачук Ірина, Андрощук Інна Інвестування в людський капітал	263
Ткачук Ірина, Бодячук Катерина Актуальні питання обліку соціальних витрат у працях вітчизняних вчених	270
Томілова Надія, Хомовий Сергій Звітні форми відображення витрат на якість сільськогосподарської продукції	274
Filipova-Slancheva Atanaska Quality of audits in Bulgaria in light of the new global audit initiatives	283
Шелін Станіслава Управлінський облік – як інформаційна складова процесу управління	286

проблеми та перспективи вирішення: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених, 11–12 квітня 2014 / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 192–194.

5. Стрибулевич Т.О. Зарубіжний та вітчизняний досвід ідентифікації соціальних витрат в обліково-аналітичних системах / Т.О. Стрибулевич // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2007. – № 3 (39). – С. 281–289.

6. Фоменко Г.Г. Формування соціальних витрат підприємств у процесі реалізації соціального захисту працівників / Г.Г. Фоменко // Економіка промисловості. – 2012. – № 3-4. – С. 356-360.

7. Чебан Ю.Ю. Соціальні витрати аграрних підприємств: особливості формування, обліку, відображення у фінансовій звітності / Ю.Ю. Чебан // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – Випуск 3 (березень). – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=400>

8. Чижевська Л.В. Реалізація положень соціального захисту працівників у системі бухгалтерського обліку / Л.В. Чижевська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу – 2013. – Вип. 3 (27). – С. 376-383.

9. Швець Л. Узагальнення соціальних витрат у звітності підприємств / Л. Швець // Галицький економічний вісник. – 2013. – №4(43). – С.164-172.

Автори: Ткачук Ірина Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна.

Бодячук Катерина Віталіївна, магістр спеціальності «Облік і аудит» Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна.

Сфера наукових інтересів: теорія бухгалтерського обліку; облік і контроль відповідальності в умовах соціально-економічного розвитку підприємства; організація та методика контролю діяльності підприємства.

Зв'язок з автором: tkachuk.iryuna@ukr.net

УДК 657
JEL M 41

Томілова Надія,
Хомовий Сергій

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗВІТНІ ФОРМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

У статті досліджені основні аспекти класифікації витрат на якість продукції, проаналізовано груповий підхід до обліку витрат на якість, запропоновано форму Звіту про витрати на якість сільськогосподарської продукції

Ключові слова: управлінський облік, витрати на якість, звітність, система якості.

In the article the basic aspects of the classification of quality costs on products was researched, the group approach to accounting of quality costs was analyzed, the form of reports of the quality of agricultural products was proposed. This is forms, which will help identify which costs you first need to pay attention. The costs of quality must be reduced to a great extent due to the fact that the specific causes will be identified losses and proposed program of corrective actions. All the recommendations for improvement should include information on the cost of the application of the proposed programs.

Keywords: management accounting, financial reporting, performance reporting, business analysis, costs on product quality.

В статтє исследованы основные аспекты классификации расходов на качество продукции, проанализировано групповой подход к учету расходов на качество, предложено форму Отчета о расходах на качество сельскохозяйственной продукции

Ключевые слова: управленческий учет, затраты на качество, отчетность, система качества.

В умовах сучасної ринкової конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції важливим і невирішеним питанням залишається облік витрат на аналіз та управління якістю продукції. Як правило, такі витрати в обліку відносяться до загальних витрат на виробництво продукції, що в свою чергу призводить до втрати можливості здійснення управлінським персоналом моніторингу витрат на якість продукції, в результаті чого втрачається можливість підведення підсумків роботи по підвищенню якості продукції, її сертифікації, що в кінці приводить до неправильних управлінських рішень, які можуть позначитись на результатах діяльності тієї чи іншої організації

Питанням управління якістю продукції на сільськогосподарських підприємствах присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені: Трещов М.М., Школьнік О.О., Бугера С.І., Марюха Н.С., Ткаченко Л.А., Харламова Т.Н. і ін. Авторами надано фундаментальне обґрунтування визначальної ролі якості сільськогосподарської продукції у забезпеченні продовольчої безпеки країни, конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках, інтеграції у глобальний економічний простір, доведено необхідність вдосконалення норм і стандартів якості сільськогосподарських підприємств до рівня міжнародних стандартів

якості. Зважаючи на посилення вимог до витрат на якість сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, виникає потреба у розробці управлінських механізмів, комплексна дія яких забезпечуватиме необхідний рівень її якості.

Цілі статті: аналіз витрат на якість сільськогосподарської продукції та порядок їх відображення в документах.

Головним об'єктом аналізу в процесі управління є витрати. Тому класифікація витрат дуже важлива для розуміння того, як ними управляти.

Однією з важливих умов збільшення посівів сільськогосподарських культур є підвищення їх якості, що призводить до витрат різного роду – матеріальних, трудових та ін. Згідно із стандартом ISO 9004:2000, витрати, пов'язані з якістю продукції, – це витрати, які виникають у зв'язку з вимогами забезпечення управління якістю на підприємстві [2]. Існує декілька класифікацій витрат на якість. Найбільш поширеним є підхід Джурана-Фейгенбаума [1], у відповідності до якого витрати поділяються на чотири категорії:

1) на проведення попередніх заходів: планування якості (організаційне забезпечення якості, дослідження в області надійності тощо); контроль технологічного процесу (вивчення та аналіз технологічних процесів, контроль за процесом виробництва і т. ін.); перевірка техніки (передвиробнича оцінка продукції); розробка системи управління (розробка і управління комплексними системами якості, їх вдосконалення);

2) на оцінку якості: проведення досліджень та попередній контроль матеріалів (оцінка якості насіння та посадкового матеріалу, засобів захисту рослин тощо); технічний контроль (оцінка якості продукції працівниками служби технічного контролю); дослідження продукції (оцінка експлуатаційних характеристик продукції); самоконтроль (перевірка якості продукції працівниками); атестація якості продукції сторонніми організаціями; технічна перевірка продукції та дозвіл реалізації (аналіз даних, отриманих в результаті проведених досліджень і технічного контролю, видача дозволу на реалізацію продукції);

3) зумовлені внутрішніми причинами: побічна продукція виробництва (втрати, понесені в процесі досягнення потрібного рівня якості); наступний посів культур (додаткові витрати для досягнення

потрібного рівня якості); витрати на матеріально-технічне забезпечення;

4) зумовлені зовнішніми причинами: технічне обслуговування (виправлення недоліків техніки); юридична відповідальність (фінансові втрати, викликані виробництвом неякісної продукції); повернення продукції.

Сума всіх витрат становить загальні витрати на якість. Слід відмітити, що загальноприйнята класифікація витрат на якість відсутня, тому в розрізі міжнародних стандартів ISO 9004 види витрат на якість представлені двома групами: загальновиробничі та не загальновиробничі витрати на якість з акцентом на те, що саме таке групування витрат носить загальний характер. Зміни групування витрат на якість продукції пов'язані з необхідністю отримувати оперативну економічну інформацію для прийняття управлінських рішень, оскільки саме економічні причини є основою всіх нововведень та змін, що виникають на аграрних підприємствах. Дані про частку витрат на якість в загальній структурі витрат підприємств повинні свідчити про те, що економія ресурсів виникає за рахунок якості продукції. Однак, найбільшим аргументом оцінки витрат на якість продукції є те, що вона забезпечує необхідний зв'язок між стратегічними цілями підприємства та його зусиллями, направленими на поліпшення якості [3].

В обліку витрачання коштів, що пов'язані з гарантією якості витрати поділяються на такі види: транспорту (зовнішнє та внутрішнє перевезення насіння та посадкового матеріалу, добрив та ін.); постачання (закупівля запланованого по видах, якості та кількості насіння та посадкового матеріалу і т. ін.); контроль виробництва продукції в центрах відповідальності, від діяльності яких залежить якість продукції, а саме плановий відділ (своєчасне складання планів), фінансовий відділ (своєчасне виділення необхідної кількості коштів), бухгалтерія (виписка рахунків) і т.д.

Тому з'являється необхідність здійснення заходів по вдосконаленню системи управлінської обліку, як інформаційної частини діяльності підприємства [4, с. 257]. Для поліпшення даної системи доцільно адаптувати систему фінансового обліку по збору, реєстрації і узагальненню інформації про витрати. Що стосується групування, то створення системи аналітичних рахунків

для ефективного обліку витрат на якість повинне спиратись на визначення принципів такого групування. В основу організації обліку витрат на якість з метою калькулювання доцільно покласти їх цільове призначення, тобто всі витрати розділити на дві групи: витрати забезпечення якості (основні) і витрати підтвердження і покращення якості (додаткові).

Витрати першої групи безпосередньо пов'язані з процесом створення продукції і впливають на її собівартість. Вони загалом відносяться до поточних витрат – це витрати на уникнення браку; витрати на контроль і витрати на усунення браку.

Витрати другої групи – це витрати по сертифікації, по оплаті розробки і оцінки систем менеджменту якості, організацію системи моніторингу витрат на якість, витрати на аудит якості, на надання впевненості споживачу про відповідності продукції встановленим вимогам тощо. Як правило, ці витрати здійснюються паралельно і в один і той самий проміжок часу і при калькулюванні вартості якості їх необхідно включати не в повній сумі, а частинами.

Запропонований груповий підхід до обліку витрат на якість створює основу для побудови системи обліку, що зв'язує витрати з господарською активністю та її результатами. Впровадження таких заходів забезпечить отримання розгорнутої інформації про витрати на управління якістю продукції не тільки загалом, а і по окремим виробничим підрозділам, що дозволить формувати висновки про їх діяльність та ефективність; отримується можливість прийняття раціональних рішень з питань політики якості підприємства, доцільності того чи іншого її напрямку, необхідності впровадження інновацій чи відмови від обраної політики.

Основою системи управління якістю продукції сільськогосподарської продукції є управлінський облік. Формування ефективної системи управлінського обліку на підприємстві відбувається поетапно. Облікова інформація на кожному з цих етапів повинна бути відповідним чином згрупована і інтерпретована, щоб підсумкові форми внутрішньої звітності забезпечували різні рівні управління даними, необхідними для ухвалення управлінських рішень на різних рівнях структури управління. Це стосується і процесу обліку витрат на якість продукції, оскільки саме цей вид діяльності стає ключовим для підприємств, орієнтованих на ринок.

Важливим є те, що при створенні механізму обліку витрат на якість продукції на підприємствах виникають певні труднощі. Відомо, що виокремлення витрат на якість обліковою документацією, що існує в Україні, не передбачено. Витрати на якість не включаються окремо від інших витрат до собівартості. Їх динаміку та обсяги неможливо виявити ні у витратах на розробку, ні на управління, ні на збут. Витрати на якість виявляються при використанні окремих способів реєстрації та групування інформації про такі витрати.

Для організації управлінського обліку витрат на якість продукції необхідна інформація:

- про витрати на виконання окремих заходів щодо забезпечення і поліпшення якості продукції (попереджувальні, контрольні і т.д.) для аналізу і оцінки ефективності всього комплексу даних витрат;

- про склад даних витрат в розрізі окремих дій для цілей контролю і пошуку резервів можливого зниження витрат, що не впливають на якість продукції;

- про розмір і структуру витрат, пов'язаних з якістю, на окремі види продукції;

- про витрати на якість у розрізі окремих стадій виробництва.

Тому для цілей організації управлінського обліку витрат на якість продукції необхідно розробити:

- 1.Єдиний реєстр видів витрат, пов'язаних з якістю продукції;

- 2.Форми первинних облікових документів, які застосовуються для оформлення фактів господарської діяльності, пов'язаних із здійсненням витрат на якість продукції;

- 3.Робочий план рахунків управлінського обліку, що містить синтетичні і аналітичні рахунки, необхідні для побудови системи управлінського обліку витрат на якість;

- 4.Правила документообігу і технологія обробки облікової інформації;

- 5.Форми документів для внутрішньої управлінської звітності, сформовані на основі реєстрів рахунків управлінського обліку (з урахуванням запитів користувачів цієї звітності на різних рівнях управління).

Для впорядкування інформації і подальшого складання звітності по витратах на якість продукції слід розробити додаткову аналітику даних про витрати на управління якістю, яке потім

дозволить деталізувати план рахунків управлінського обліку.

Наступне завдання – складання звіту в тому вигляді, який зміг би надати допомогу керівникам різних рівнів, представивши їм об'єктивну картину щодо якості. Представлений у фінансових термінах і складений простою мовою звіт по витратах на якість має значні переваги перед іншими видами звітів менеджменту. Аналіз цього документа надає негайний вплив і дає сильний поштовх кожному, хто його отримує.

Читач звіту повинен отримати інформацію, яка дозволить:

- Порівняти поточний рівень досягнень з рівнем минулого періоду, тобто виявити тенденції.
- Порівняти поточний рівень з поставленими цілями.
- Виявити найбільш значні області витрат.
- Вибрати області для поліпшення.
- Оцінити ефективність програм щодо поліпшення.

На нашу думку, звіт про витрати на якість сільськогосподарської продукції повинен мати такий вигляд (табл. 1). Дані для формування звіту – внутрішня інформація 10 сільськогосподарських підприємств Київської області.

Така форма Звіту про витрати на якість дасть змогу виявити, на які витрати в першу чергу необхідно звернути увагу. Витрати на якість повинні бути знижені в значній мірі за рахунок того, що будуть виявлені специфічні причини втрат і запропоновані програми коригувальних впливів. Всі рекомендації по поліпшенню повинні містити дані про вартість застосування запропонованих програм. Корируючі дії повинні переслідувати наступну мету: з найменшими витратами отримати найкращі результати.

Однією з умов ефективності функціонування системи управління якістю продукції й інформаційної взаємодії учасників підтримки життєвого циклу продукції є наявність інтегрованої інформаційної системи збору й аналізу інформації про якість продукції на всіх етапах її життєвого циклу.

Основна ідея інтегрованої інформаційної системи полягає у можливості використання всіма учасниками життєвого циклу єдиної інформаційної моделі, при цьому вони працюють із однаковою інформацією, і всі використовувані системи автоматизації розуміють цю інформацію однаково. Це дозволяє накопичувати інформацію з

усіх джерел і на її основі здійснювати управління якістю сільськогосподарської продукції. Несуперечність інформації досягається шляхом використання "правильної" моделі даних, що не допускає використання некоректних даних, за якої виключається ймовірність повторення однакових даних та появи сторонніх (незрозумілих їй).

Таблиця 1

Звіт про витрати на якість сільськогосподарської продукції

Склад витрат	2015					
	Постачання		Виробництво		Збут	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Внутрішні витрати на продукцію з виявлення невідповідностей	80,7	32,0	134,5	31,1	53,8	31,9
Зовнішні витрати на продукцію з виявлення невідповідностей	61,25	24,3	96,25	22,2	17,5	10,4
Витрати на контроль	39,37	15,6	60,96	14,1	26,67	15,8
Витрати на запобігання невідповідностей	70,5	28,0	141,0	32,6	70,5	41,8
Разом	251,82	100	432,71	100	168,47	100

Для інтеграції інформаційних процесів і створення інтегрованої системи, використовуваних на різних етапах життєвого циклу продукції, була розроблена CALS-ідеологія, реалізована пізніше у вигляді CALS-технологій (Continuous Acquisition and Life cycle Support – безперервна інформаційна підтримка життєвого циклу продукції). У розвинених країнах CALS розглядається як комплексна системна стратегія підвищення ефективності процесів, пов'язаних з наукомісткою продукцією, що безпосередньо впливає на її якість і конкурентоздатність. Дана стратегія може використовуватись для будь-якого виду продукції, тому що у сучасному виробництві так чи інакше присутня наукомісткість.

Системи якості є дійсно ефективним елементом управлінської діяльності підприємства. Із цього погляду, система якості розглядається як підсистема підприємства, що тісно інтегрована з інформаційним середовищем, і тому для її проектування, створення, використання, аналізу та реінжинірингу можуть застосовуватися CALS-технології.

Інша складова систем якості – її інформаційна підтримка. Одним із варіантів інформаційної підтримки може бути використання інтегрованою системою підприємства. Будь-яка система якості повинна базуватися на інформаційній системі, що підтримує автоматизоване документування процесів інформаційного забезпечення якості на всіх стадіях життєвого циклу продукції й автоматизоване управління процесами.

Для покращення аналітичного забезпечення управління якістю продукції сільськогосподарського виробництва необхідно здійснити ряд заходів, а саме:

1) провести аналіз специфіки діяльності, його структури управління на предмет виникнення надлишкових витрат на виробництво, визначення їх причин;

2) звертати увагу на передові моделі управління якістю продукції, що ґрунтуються на новітніх технологіях;

3) забезпечити належне функціонування системи управлінського обліку, яка б охоплювала питання якості продукції окремо від інших процесів;

4) використовувати програмні рішення обліку і аналізу витрат і доходів та визначення результатів діяльності з метою визначення ефективності динаміки функціонування політики управління якістю з метою визначення її впливу на кінцеві результати.

Література:

1. Мощенко Н. П. Международные стандарты учёта и финансовой отчётности. Учеб. пособие / Н. П. Мощенко. – М.: Финансы и статистика, 2012. – 272 с.
2. Международный стандарт ISO 9004. Система менеджмента качества и руководство по внедрению.
3. Джон Шоттмиллер Затраты на качество стимулируют процессы непрерывного совершенствования / Джон Шоттмиллер // Методы менеджмента качества – 2013. – №2. – С. 62-65.
4. Окрепилов В. В. Управление качеством. Учебник / Окрепилов В. В. – М.: Экономика, 2013. – 639 с.

Автори: Томілова Надія Олександрівна, кандидат економічних наук, асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Білоцерківського НАУ.

Сфера наукових інтересів: управлінський облік, внутрішньогосподарський контроль, ІС:Бухгалтерія.

Зв'язок з автором: zhylya.84@mail.ru

Хомовий Сергій Михайлович, кандидат економічних наук, асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Білоцерківського НАУ.

Сфера наукових інтересів: управлінський облік, методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі і аудиті.

Зв'язок з автором: 2serik2@mail.ru

UDK 657
JEL M 10

Filipova-Slancheva Atanaska
University of National and World Economy

QUALITY OF AUDITS IN BULGARIA IN LIGHT OF THE NEW GLOBAL AUDIT INITIATIVES

Independent external audits are at the center of current financial reporting system. Audit reports prepared by these independent entities, provide stakeholders (shareholders, investors, government agencies, among others) with unbiased financial information.

Having in mind the great importance of external audit, increasing concern is given on quality of performed audits, existence of certain standards, and definition of quality of audits. Initiatives are undertaken for audit quality indicators in various jurisdictions. In Bulgaria, certified public accountants are the only external auditors, eligible for performing audits and preparing reports, publically available. In terms of audit quality initiatives, Bulgaria, as an EU member state is counting on EU initiatives.

Keywords: *Audit quality, global initiatives, audit quality indicators.*

Незалежні зовнішні перевірки знаходяться в центрі нинішньої системи фінансової звітності. Аудиторські звіти, підготовлені цими незалежними органами надаються зацікавленим сторонам (акціонерам, інвесторам, державним установам) з об'єктивною фінансовою інформацією.

Беручи до уваги велике значення зовнішнього аудиту, все більше приділяється часу якості виконуваних перевірок, наявності певних стандартів, а також визначення якості аудиту. У Болгарії, зовнішні аудитори є дипломованими бухгалтерами, що мають право на проведення перевірок і підготовку звітів, у відкритому доступі.

Ключові слова: *якість аудиту, глобальні ініціативи, показники якості аудиту.*

Независимые внешние проверки находятся в центре нынешней системы финансовой отчетности. Аудиторские отчеты, подготовленные этими независимыми органами предоставляются заинтересованным сторонам (акционерам, инвесторам, государственным учреждениям) с объективной финансовой информации.